

मि । इक्षवो नेत्राधोभागरोमाणि अवारदेवत्याः ततः इक्षुभिरवारं प्रीणामि । विपरीतं वा अवार्याणि अवारदेवत्यानि पद्माणि इक्षवः पार्याः पारदेवत्याः ॥१॥

II. वातं प्राणेनापानेन नासिकेऽपयाममधुरैणौष्ठेन सङुत्तरेण प्रकाशेनान्त-
रमनूकाशेन बाह्व्यं निवेष्ट्य मूर्ध्ना स्तनयितुं निर्वधेनाशनिं मस्तिष्केण
विद्युतं कनीनकाभ्यां कर्णाभ्यां श्रोत्रं श्रोत्राभ्यां कर्णौ तेदनीमधरक-
ण्ठेनापः शुष्ककण्ठेन चित्तं मन्याभिरदिति शीर्षा निर्ऋतिं निर्ऋत्येन
शीर्षा संक्रोशैः प्राणान्रेष्माणं स्तुपेन ॥२॥

अथस्य प्राणवायुना वातं प्रीणामि । अपानवायुना नासिकासंज्ञे द्वे देवते
प्रीणामि । अधस्तनेन ओष्ठेन उपयामं देवं प्रीणामि । उपरितनेन ओष्ठेन सत्सं-
ज्ञं देवं प्रीणामि । प्रकाशिनोपरितनदेहकाल्या अन्तरं देवं प्रीणामि । उपसर्गस्य
घञ्यमनुष्ये बहुलमिति [पा० ६.३.१२२.] अनोर्दीर्घः अनूकाशिनाधस्तनदेहकाल्या
बाह्व्यं देवं प्रीणामि । मूर्ध्ना मस्तकेन निवेष्ट्य देवं प्रीणामि । निश्चितं बध्यते
निर्वधः शिरोऽस्थिमध्यसंलग्नो मज्जाभागः तेन स्तनयितुं देवं प्रीणामि । मस्तके
भवं मस्तिष्कं शिरोमध्यस्थो जर्जरौ मांसभागः मस्तिष्कं गोर्दमित्यमरः [२.६.६५.]
मस्तकमिष्यति गहति मस्तिष्कम् इष गतौ मस्तकमज्जेति क्षीरस्वामी तेन म-
स्तिष्केणाशनिं देवं प्रीणामि । विद्युतं कनीनकाभ्यां प्रीणामीति पूर्ववत् । कर्णा-
भ्यां श्रोत्रम् अत्राश्वाङ्गात्मिका एव देवता कर्णाभ्यां कर्णशङ्कुलीभ्यां श्रोत्रं देवं
प्रीणामि । श्रोत्रेन्द्रियाभ्यां कर्णौ देवौ प्रीणामि । कण्ठाधोभागेन तेदनीं देवतां
प्रीणामि । शुष्कश्चासौ कण्ठश्च शुष्ककण्ठम् कण्ठस्य यः शुष्को निर्मासो देशः
तेनापो देवताः प्रीणामि । पश्चाद्दीवा शिरा मन्येति [२.६.६५.] अमरः ग्रीवाप-
श्चाद्वागि कृकाटिकायां शिरा मन्या मन्यतऽइति मन्या संज्ञायां समजनीति [पा०
३.३.११.] क्वप् ग्रीवापश्चान्नाडीभिश्चित्तं प्रीणामि । शीर्षा शिरसादिति देवतां
प्रीणामि शीर्षस्य शीर्षनादेशः शसादौ । नितरां जर्जरीभूतेन शिरोभागेन निर्ऋ-
तिं देवं प्रीणामि । सम्यक् क्रोशन्ति शब्दायन्ते तानि संक्रोशानि गहतोऽथस्य